

A GÁSPÁRDY-AK A MAGYAR ANTROPOLÓGIÁBAN

Gyenis Gyula

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani Tanszék, Budapest

A Magyar Nemzet egyik 2010. decemberi szombati számában figyeltem fel egy gyászjelentésre, amely dr. Gáspárdy Géza 2010. december 16-án történt haláláról adott hírt. Emlékeztem, hogy az 1954-es múzeumi Annalesben ilyen néven egy Nemeskéri Jánossal közös közlemény jelent meg, továbbá, hogy az Anthropologiai Közleményekben 1957-ben jelent meg Gáspárdy Géza közleménye a győri késő-római csontváz paleopatológiai vizsgálatáról. Ezért elkezdtem a világhálón kutakodni utána és hamarosan kiderült, hogy több orvosdoktor Gáspárdy Géza is volt, továbbá, hogy a 2010. decemberében elhunyt valószínűleg a 2. generációba tartozott.

Ezután Éry Kingához fordultam, aki megerősített abban, hogy két Gáspárdy Gézának is volt kötődése a magyar antropológiához, illetve a humán paleopatológiához, de életrajzi adatokkal nem tudott szolgálni, kivéve, hogy van egy 3. generációs Gáspárdy Géza is, aki szintén orvosdoktor.

Ekkor a szerencse sietett a segítségemre, mert a Magyar Tudomány 2011. márciusi számában találtam egy könyvismertetést a Bősze Péter által szerkesztett „A magyar orvosi nyelv tankönyve” c. könyvről, amelyet Gáspárdy Géza írt. – Egyébként Bősze Péternek is van kötődése a magyar antropológiához, mert több alkalommal is részt vett az Eiben Ottó által rendezett Nemzetközi Humánbiológiai Szimpóziumokon és van három közös közleményük is (Bősze és mtsai 1980, Bősze és mtsai 1982, Eiben és mtsai 1985). Bősze Péter nőgyógyász, az MTA doktora, az Európai Nőgyógyászati Onkológiai Akadémia alapítója, a Magyar Orvosi Nyelv c. folyóirat alapító szerkesztője. Vezette többek között a Fővárosi Szent István Kórház nőgyógyászati, majd az Onkológiai Intézet Nőgyógyászati Osztályát is.

Ezután megkerestem a Magyar Tudomány Szerkesztőségét, ahol Sipos Júlia volt szíves elküldeni a leveletem a recenzió szerzőjének és másnap már jelentkezett is e-mailben Gáspárdy Géza – valóban a 3. generációból – és ő segített abban, hogy a Gáspárdy-ak tudományos munkásságát – különös tekintettel az antropológiára – röviden ismertethessem.

Az 1. generáció: Gáspárdy Géza (1901, Eger – 1975, Budapest). A Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karán végzett 1924-ben. A Budai Irgalmasrendi Kórházban, majd az Országos Reuma és Fizioterápiás Intézetben dolgozott, mint reumatológus szakorvos. Két fia született.

Orvosi tevékenysége és tudományos munkássága igen sokrétű volt, bár középpontjában elsősorban a rheumatoid arthritis, vagy másképp a chronicus polyarthritis állt.

Közleményei magyar, német, angol és francia nyelven jelentek meg és konferencia előadásokat is tartott ezeken a nyelveken. Publikált – többek között – a Reumatológia, Balneológia, Allergológia, a Magyar Belorvosi Archivum, a Traumatológiai és Ortopédiai Közlemények, az Orvosi Hetilap, a Haematologia, a Zeitschrift für Rheumaforschung, a Rheumatism, a Rheumatology and Physical Medicine, az Acta Morphologica, a Revue du Rhumatisme, és a Rhumatologie folyóiratokban. Különösen sokat foglalkozott a gyógyszerhatásokkal és világon elsők között alkalmazott bizmuttartalmú gyógyszert, mint antireumatikumot. A PubMedben 31 cikke található. Az Indomethacint és Zyloricot elsők között alkalmazta hazánkban és valószínűleg ő volt az első, aki először adott Magyarországon intraartikuláris hidrokortizon injekciót.

Az antropológiai-paleopatológiai munkássága öt közleményben (Nemeskéri és Gáspárdy 1954, Gáspárdy 1957, Gáspárdy 1959, Gáspárdy és Nemeskéri 1960, Gáspárdy 1961) jelent meg, amelyek a magyar őstörténettel, valamint rézkori és római-kori csontvázak reumatikus elváltozásaival foglalkoznak.

Tanítványai között többen kiváló szakemberek, osztályvezető főorvosok lettek az ORFI-ban, Bozsóky Sándor és Bálint Géza az ORFI igazgatója is lett, Megyeri Ágnes pedig igazgatóhelyettes.

A Hild udvarnál (Budai Irgalmasrendi Kórház épülete, korábban ORFI) található a márvány emléktáblája és a Magyar Reumatológusok Egyesülete székházában (Budapest, III. Ürömi út 56.) látható a falon a fényképe Bozsóky Sándor, Farkas Károly és a magyar reumatológia más vezetőinek fényképei között.

A 2. generáció: Gáspárdy Géza (1935, Budapest – 2010, Budapest). 1963-ban a Szegedi Orvostudományi Egyetemen kapta meg a diplomáját. 1963–1964-ben a szolnoki Megyei Kórház igazságügyi orvostani osztályán, 1964–1970 között az ORFI laborjában, majd az Ortopédiai Osztályán dolgozott. Nős, egy fiú édesapja.

Szakvizsgát tett klinikai laboratóriumi diagnosztikából és ortopédiából. 1973-tól kezdve vett részt a szakorvosjelöltek képzésében és szakorvosok továbbképzésében. 1984-ben nyerte el a kandidátusi fokozatot és ebben az évben az Orvosi Hetilap Markusovszky-díját is. 1990-ben pedig az „Az év legjobb orvostudományi tárgyú közleménye” elismerő oklevelet kapta meg.

Tudományos munkássága felőlel 73 cikket, számos előadást, három jelentős sikerű könyvet (A reumás láb, 1996, A láb mozgásszervi betegségei, 1998 és a Fejezetek a felnőttkori ortopédia gyakorlatából, 1998). Foglalkozott – többek között – citológiai, a gyógyszerhatásokkal, finomszerkezeti-elektronmikroszkópos vizsgálatokkal, műtéti eljárásokkal és különböző mozgásszervi betegségekkel.

Az antropológiai munkásságából kiemelhető, hogy részt vett III. Béla és felesége, Antiochiai Anna csontvázának vizsgálatában és erről négy szakember (Luzsa György, Gáspárdy Géza, Nemeskéri János és Éry Kinga) a Magyar Reumatológusok Egyesülete Vándorgyűlésén (Esztergom–Dorog) 1987. szeptemberében számolt be. Két közleményben szerepel társszerzőként (Luzsa és mtsai 1988, Luzsa és mtsai 1989), amelyek a székesfehérvári bazilikában feltárt sirokból talált csontok vizsgálatáról szólnak.

Gáspárdy Géza öccse (László) jogász, az MTA doktora, három gyermeke van, fiatal korában a régészet vonzotta, de később az érdeklődése a jogtudományok felé fordult.

A 3. generáció: Gáspárdy Géza (szül.: 1964) a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen kapta meg orvosi diplomáját. Radiológus szakorvos. Az Országos „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet munkatársa. Publikációi főleg a röntgensugárzás témájában (röntgenfelvételek, sugárterhelés és annak

csökkentése; sugársérülések és azok megelőzése; röntgensugárzás felfedezésének története) jelentek meg (angolul is), továbbá előadásai, angol nyelvű poszterei, könyvrészletei, cikkekről és könyvekről írt ismertetései ismertek. Antropológiai tárgyú közleménye eddig még nem jelent meg.

Irodalom

- Bősze P., Eiben O. G., László J. (1982): Hypergonadotrop primer amenorrhoeás betegek szomatotípusa. *Humanbiol. Budapest. 13:* 61–63.
- Bősze, P., Eiben, O. G., Gaál, M., László, J. (1980): Body measurements of patients with streak gonads and their bearing upon the karyotype. *Hum. Genet. 54:* 355–360.
- Eiben, O. G., Bősze, P., László, J., Buday, S., Gaál, M. (1985): Somatotype of patients with streak gonad syndrome. *Humanbiol. Budapest. 16:* 53–64.
- Nemeskéri J., Gáspárdy G. (1954): Megjegyzések a magyar őstörténet embertani vonatkozásaihoz *Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici Series nova, Tomus V.*, 486–526.
- Gáspárdy G. (1957): A Győrben feltárt késő római–kori csontvázlelet paleopathológiai vizsgálata. *Anthrop. Közl. IV:* 15–24.
- Gáspárdy, G. (1959): Rheumatic bone changes in the copper age. *Acta Morph. Acad. Sci. Hung.*, 8: 25.
- Gáspárdy, G., Nemeskéri, J. (1960): Paleopathological Studies on Copper Age Skeletons Found at Alsónémedi *Acta Morph. Acad. Scient. Hung.*, IX. 2: 203–219.
- Gáspárdy, G. (1961): Paläopathologische Untersuchungen an aeneolithischen Skelettfunden in Ungarn. *Ethnographische–Archäologische Zeitschrift*, 2: 1–32.
- Gáspárdy G. (2011): Bősze Péter (szerk.): A magyar orvosi nyelv tankönyve, Medicina, 2009. *Magyar Tudomány 172 (3):* 382–383. (Könyvismertetés)
- Luzsa Gy., Gáspárdy G., Nemeskéri J., Éry K. (1988): Paleoradiológiai tanulmány a székesfehérvári bazilika 15 csontváz maradványáról. *Magy. Radiol.*, 62: 18–30.
- Luzsa Gy., Gáspárdy G., Nemeskéri J., Éry K. (1989): Occurrence of Hahn's vertebral vascular channels on medieval skeletons. *Hung. Rheumatology Suppl. 59:* 99–101.

*

(Előadva a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztály 369. szakülésén, 2011. április 4-én.)

Levelezési cím: Gyenis Gyula
Mailing address: Eötvös Loránd Tudományegyetem
Embertani Tanszék
Pázmány Péter sétány 1/c.
1117 Budapest
Hungary
gyenis@elte.hu

